

Kan ik mijn kind onterven?

Ja, dat kan. Een onterfd kind is geen erfgenaam en heeft geen recht op bezittingen (goederen) uit de erfenis. Maar dat betekent niet dat het onterfde kind geen cent uit de erfenis kan krijgen. Het kind kan, ondanks zijn onterving, toch een deel van de erfenis opeisen. Dit deel wordt de legitieme portie genoemd. De legitieme portie is een geldbedrag.

Redenen voor onterven

Het onterven van een kind is vaak het gevolg van een verstoorde verhouding tussen ouder en kind. Maar er kunnen ook andere redenen zijn om een kind te onterven. Bijvoorbeeld wanneer het kind een ernstige verstandelijke beperking heeft. Het kan dan fiscaal ongunstig zijn om aan dat kind een grote erfenis te geven. Wanneer het kind op een later moment zelf overlijdt, is de kans namelijk groot dat ongeveer hetzelfde vermogen opnieuw vererft naar andere familieleden – zoals broers en zussen – tegen een hoog tarief voor de erfbelasting.

Legitieme portie

Kinderen hebben recht op een legitieme portie, ze zijn 'legitimaris' (de juridische term voor degene die een beroep op de legitieme portie kan doen). Is een kind vóór zijn ouder(s) overleden, dan bepaalt de wet dat zijn kinderen (de kleinkinderen van de overledene) als legitimaris in de plaats van het vóóroverleden kind kunnen treden.

De legitieme portie geeft recht op een bepaald gedeelte van de waarde van de erfenis (of 'nalatenschap'). De legitieme portie bestaat dus uit een geldbedrag en geeft géén recht op goederen uit de nalatenschap! Dit was onder het oude erfrecht – zoals dat gold vóór 1 januari 2003 – trouwens anders. Een legitimaris onder het oude erfrecht werd wél erfgenaam en kreeg daardoor het recht om zijn legitieme portie in goederen op te eisen. De legitimaris zat dan aan de verdeeltafel en kon bijvoorbeeld het gouden horloge van zijn overleden ouder claimen.

De legitimaris heeft zijn vordering op de erfgenamen of de langstlevende ouder. De legitieme portie is de helft van het erfdeel dat de legitimaris op grond van het wettelijke erfrecht als erfgenaam zou hebben gehad.

Voorbeeld

Een alleenstaande ouder overlijdt met achterlating van drie kinderen: Ad, Bea en Cor. Op grond van het wettelijk erfrecht zijn Ad, Bea en Cor erfgenamen en erven zij voor gelijke delen. Ieder erft dus 1/3.

Stel: Ad is onterfd en wil een beroep doen op zijn legitieme portie. Hoe groot is zijn legitieme portie? De legitieme portie van Ad is de helft van zijn erfdeel. Ad heeft dus een legitieme portie van $1/2 \times 1/3 = 1/6$.

De legitieme portie wordt in beginsel berekend aan de hand van het vermogen op het moment van het overlijden. Bepaalde in de wet omschreven schenkingen die de overledene tijdens zijn leven heeft gedaan – zoals schenkingen aan andere kinderen – worden hierbij opgeteld. Op deze manier wordt voorkomen dat een ouder tijdens leven door het doen van allerlei schenkingen zijn

vermogen verkleint en daarmee de legitieme portie van het onterfde kind volledig uitholt. Heeft het kind tijdens leven zélf schenkingen van de overledene ontvangen, dan worden deze juist gezien als een 'voorschot' op de erfenis: de schenkingen komen dan in mindering op de legitieme portie en verkleinen deze dus.

Een legitimaris moet zelf (actief) zijn legitieme portie inroepen. Dit kan tot uiterlijk 5 jaar na het overlijden van de betreffende ouder. Gebeurt dit niet binnen deze termijn, dan verliest de legitimaris zijn aanspraak op de legitieme portie. Om te voorkomen dat de erfgenamen 5 jaar in onzekerheid zouden blijven of de legitieme portie wordt ingeroepen, kunnen zij de legitimaris ook een 'redelijke' termijn stellen. Een paar maanden wordt doorgaans als redelijk beschouwd.

Opeisbaarheid

Heeft een onterfd kind zijn legitieme portie ingeroepen, dan kan het kind deze niet meteen bij de erfgenamen of de langstlevende ouder opeisen. In beginsel is de legitieme portie pas opeisbaar 6 maanden na het overlijden. Wanneer de zogenoemde wettelijke verdeling van toepassing is, is de legitieme portie niet opeisbaar gedurende het leven van de langstlevende ouder. De overleden ouder kan ook in bepaalde gevallen bij testament regelen dat een legitimaris zijn legitieme portie langere tijd niet kan opeisen bij de langstlevende ouder.

Wettelijke verdeling

De wettelijke verdeling betekent dat de langstlevende echtgenoot alle goederen uit de erfenis krijgt en de (niet-onterfde) kinderen een geldvordering op die langstlevende. Deze geldvordering van de kinderen is gedurende het leven van de langstlevende echtgenoot niet-opeisbaar.

Andere gevallen die tot een beroep op de legitieme aanleiding kunnen geven

Als een kind niet is onterfd, maar de erflater andere kinderen of derden sterk zou hebben bevoordeeld, bijvoorbeeld door schenkingen tijdens leven, kan een kind 'te weinig' krijgen en daarom – als aanvulling op zijn erfdeel – zijn legitieme portie inroepen. Daarnaast is het ook mogelijk om na het verwerpen van een nalatenschap nog een beroep te doen op de legitieme portie, maar daar gaan we een volgende keer op in.

Tip

U kunt in een testament een kind onterven. Hierdoor wordt het kind geen erfgenaam. Het kind kan wel zijn legitieme portie inroepen. Laat u adviseren door uw notaris met betrekking tot de legitieme portie en de mogelijkheid om in uw testament de legitieme portie van een kind gedurende het leven van uw echtgenoot of partner niet opeisbaar te maken.